

KOULUJEN MUSIIKINOPETTAJAT RY:N LAUSUNTO ESITYKSESTÄ
LUKIOKOULUTUKSEN UUSIKSI TAVOITTEIKSI JA TUNTIAOKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö

31. 01. 2014

Koulujen Musiikinopettajat ry kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

no./...../.....
Ansiokkainta ehdotuksissa on pyrkimys muuttaa lukion painopistettä tietoähkyn sijaan valmiuksiin ja taitoihin. Tiedon syvällisen ymmärtämisen ja kriittisyyden oppimista on syystä painotettu. Työryhmän esittämät vaihtoehdot lukion uudeksi tuntijaoksi ovat kuitenkin ristiriitaisia lukion tavoitteiden ja tehtävän kanssa. Esitetynlaiset voimakasta valinnaisuutta korostavat tuntijaot eivät tue laajaa yleissivistystä, eivätkä aidosti tarjoa mahdollisuutta hankkia tarvittavia valmiuksia jatko-opintoihin, erityisesti taidealan korkeakouluopintoihin.

Laaja yleissivistys perustuu kattavaan ymmärrykseen ja tietoon ilmiöistä ja elämän ulottuvuuksista. Vaikka uuden tutkimustiedon määrä on alati kasvava ja kaiken omaksuminen sula mahdollisuus, on vastuutonta asettaa lukiota aloittava nuori valitsemaan oppiaineita ja kursseja vasten parempaa tietoa ja kokemusta esimerkiksi lukion musiikin opetuksesta tai oppiaineista, joita peruskoulussa ei edes opeteta. Vankka ja laaja yleissivistys antaa paremmat edellytykset vastata jatkuvasti ja yhä nopeammin muuttuvan maailman haasteisiin ja työelämän muutoksiin kuin kapea-alainen opintojen keskittäminen jo lukiovaiheessa. Korkeakouluissa on tarkoitus syventyä omaan alaan syvemmin, lukion erityinen rikkaus on sen monipuolisuus ja laaja-alainen asiantunteva opettajakunta. Esitetyistä vaihtoehdoista malli C vastaa laajan yleistymisen tavoitteeseen parhaiten, mutta korimalleille vaihtoehtoista tuntijakoesitystä on syytä vakavasti harkita.

Vaikka esitetyt tuntijakoehdotukset korostavat valinnaisuuden lisäämistä, on opiskelijan niissä korimallista johtuen kohdistettava valintansa ohjatun oppiaineisiin. Tämä heikentää mahdollisuutta painottaa valinnoissa esim. lyhyitä kieliä ja taideaineita, joissa ohjattu korivalintakiintiö on pieni. Kaikki korimallit heikentävät nykyiseen verrattuna opiskelijan täysin vapaata valinnaisuutta, koska niissä valinnat on sidottu koreihin. Voimassaolevassa tuntijaossa opiskelijan tulee opiskella pakollisena 47 (lyhyt matematiikka) tai 51 (pitkä matematiikka) kurssia, vähintään 10 kurssia syventäviä kursseja ja vähintään 18-14 kurssia syventäviä tai soveltavia. Opiskelijan vapaasti valittavia kursseja mistä tahansa oppiaineista on vähintään 28-24 kurssia. Esitetyissä tuntijakovaihtoehdoissa opiskelijan koreista riippumaton valinnaisuus on ainoastaan 21-17 kurssia. Edellä kuvatun perusteella esitämme, että mikäli korimalliin päädytään, tulisi opiskelijan opiskella taideaineiden korista vähintään neljä (4) kurssia.

Vaihtoehdoissa A ja B ei tarjota taideaineissa lainkaan perusteita vaan ainoastaan syventäviä opintoja. Koska peruskoulussa kaikille yhteinen musiikinopetus päättyy 7. luokalla, on lukion aloittavien opiskelijoiden musiikillinen osaaminen ja tausta erittäin kirjava. Siksi kaikille yhteinen peruskurssi on perusteltu ennen syventymistä. Korkeakouluissakin opintojen rakenne noudattaa ajatusta tiedon rakentumisesta jo opitun tiedon varaan ja tiedon soveltaminen edellyttää substanssia. Lukiossa jäsenitys peruskurssit, syventävät ja soveltavat kurssit olisi mielekkäämpi rakenne kuin nyt esitetyissä malleissa A ja B, joissa monissa oppiaineissa on tarjolla vain syventäviä kursseja.

Ehdyttävät taideaineiden kurssit on määritelty ja perusteltu epäselvästi. Niiden tavoitteet, sisältö ja tarkoitus eivät selviä esityksestä. Koska suomalainen lukio perustuu aineenopettajapohjaiseen asiantuntijuuteen, emme katso, että tuntijaossa tulisi ohjata integroiviin ratkaisuihin peruskurssien osalta. Pedagoginen vapaus yhteistyöhön ja oppiainerajat ylittäviin kokonaisuuksiin tulisi säilyttää lukioilla ja opettajilla. Lisäksi ennen integroivaa ja soveltavaa otetta tulisi hallita perusteet ko. sisällöistä, minkä mahdollistaa hyvä asiantunteva opettaja ja toimivat peruskurssit. Ehdyttävä taideaineiden sisältö on pedagogisesti järkevämpää sisällyttää opintojen loppuun teemakursseihin, koska kurssiresurssi (pak./syv.) on nykyisellään ja esitetyissäkin vaihtoehdoissa pieni.

Pedagogisesti ansiokkain uudistus tuntijakoesityksessä on opintojen loppuvaiheeseen sijoitetut integroivat teemaopinnot. Niiden sisällöissä on turvattu monipuolinen oppiaineiden yhdistäminen ml. taide- ja taitoaineet. Musiikin lukiodiplomi vaatii voimakasta uudistamista ja jalostamista: se tulisi liittää osaksi uutta opetussuunnitelmatyötä ja ylioppilastutkinnon kehittämistä, jotta se palvelisi paremmin lukion yleissivistävää tavoitetta. Ylioppilaskirjoitusten sähköistämisen yhteydessä tulisi pohtia lukion musiikin opetuksen sisällön ja AV-materiaalin käytön mahdollisuutta osana yleissivistäviä ylioppilaskokeita.

Koulujen Musiikinopettajat ry esittää huolensa erityisen koulutustehtävän saaneiden lukiodiplomien mm. musiikkilukiodiplomien tulevaisuuden toimintaedellytyksistä. Kuten edellä on kuvattu, eivät esitetyt tuntijaot todellisuudessa lisää mahdollisuutta painottaa valintoja esimerkiksi musiikkiin. Toimivaa ja hyviä tuloksia tuottavaa rakennetta ei ole syytä lähteä purkamaan lyhytnäköisesti, koska sen uudelleen rakentaminen on huomattavasti vaivalloisempaa.

Arviointiraporttien perusteella nykyinen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja lukion antamat valmiudet vastaavat melko hyvin asetettuihin vaatimuksiin ja antavat yhtenäisen sivistyspohjan tulevaisuutta varten. Lisäksi henkilöstön kelpoisuus- (95,6%) ja päätoimisuusaste (n. 95%) on korkea, mikä kertoo mm. opettajien ja muun kouluhenkilökunnan sitoutumisesta työhönsä. Arvioinneissa esiin nostetut keskeiset ongelmat (tiedon kriittinen ja syvällinen ymmärtäminen, vuorovaikutustaidot, oppimaanoppimistaidot) eivät ole ratkaistavissa esitetyillä tuntijaoilla, vaan pedagoginen ja sisällöllinen uudistaminen edellyttää opettajakunnan laajan osallisuuden. Sen sijaan esitetyt tuntijakoehdotukset vaarantavat sekä yhtenäisen pohjan että kelpoisten opettajien pysyvyyden. Arvaamattomuus kurssien toteutumisessa heikentää pätevien musiikkikasvattajien eli kelpoisten ja asiantuntevien aineenopettajien saatavuutta ja pysyvyyttä. Lukion ei saisi tulla teknistä kurssikeskusta. Toimivan kouluyhteisön edellytyksenä on opettajien ja oppilaiden väliset luontevat vuorovaikutussuhteet ja kohtaaminen, jota alati vaihtuvalla sivutoimisella tuntiopettajakaartilla ei ole mahdollisuuksia rakentaa.

LAUSUNNON SISÄLTÖ TIIVISTETTYNÄ:

1. Valmiuksia ja taitoja korostava linja on kiitettävä. Tässä taideaineiden luontainen toiminnallisuus ja rooli hyvinvoinnin edistäjänä tulisi näkyä myös tuntijaossa vahvemmin.
2. Korimalleille vaihtoehtoista tuntijakoesitystä on vakavasti harkittava.
3. Mikäli korimalliin päädytään, esitämme, että taideaineiden korista tulisi valita vähintään neljä (4) kurssia, koska koreihin sidottu valinnaisuus heikentää merkittävästi taideaineiden opiskelumahdollisuuksia nykyiseen verrattuna.
4. Vaikka esitetyt tuntijakoehdotukset korostavat valinnaisuuden lisäämistä, opiskelijan mahdollisuudet painottaa valinnoissa esim. lyhyitä kieliä ja taideaineita heikkenevät.
5. Lukion tulee jatkossakin tarjota valmiudet taidealan korkeakouluopintoihin. Tässä erityistehtävän saaneiden lukiodiplomien roolia ei voi väheksyä.
6. Erityistehtävän saaneiden lukiodiplomien asema ja toimintaedellytykset on syytä selvittää ja turvata niin sisällöllisesti kuin taloudellisesti.
7. Vankka ja laaja yleissivistys antaa paremmat edellytykset vastata muuttuvan maailman haasteisiin ja työelämässä uran vaihtamiseen kuin kapea-alainen opintojen keskittäminen.
8. Arvaamattomuus kurssien toteutumisessa heikentää pätevien musiikkikasvattajien eli kelpoisten ja asiantuntevien aineenopettajien saatavuutta ja pysyvyyttä.